
Eugen SIMION

„Un maniac al detaliului”

Abstract

This a response to the accusations brought by Cristian Vasile to the Romanian Academy and Professor Eugen Simion in the book Perfectul acrobat: Leonte Răutu și măștile răului ("The Perfect Acrobat: Leonte Rautu and the Masks of Evil", Bucharest, Humanitas, 2008).

Keywords: Vladimir Tismăneanu, Cristian Vasile, Leonte Rautu, Eugen Simion, communism, Dictionarul general al literaturii române ("The General Dictionary of the Romanian Literature")

Un coleg din altă disciplină decât critica și istoria literară îmi atrage atenția asupra volumului „Perfectul acrobat. Leonte Răutu. Măștile răului”, întocmit de Vladimir Tismăneanu și Cristian Vasile. O carte de colportaj cum sunt atâtea apărute în ultima vreme despre o epocă tragică din istoria României: epoca totalitarismului comunist. Ce-i cu adevărat interesant în această carte de convorbiri (cu Vladimir Tismăneanu, Mihai Șora ...) este capitolul de documente din partea a doua, unde aflăm o antologie de discursuri pronunțate / scrise de Leonte Răutu, cel mai longeviv și mai temut ideolog al P.C.R.-lui. De reținut, la lectură, sunt și unele relatări făcute de Vladimir Tismăneanu despre relațiile din interiorul clasei politice comuniste. Făcând el însuși parte din această familie politică, povestește, acum, ce-a auzit de la alții (în primul rând de la părinții săi) și ce-a văzut și a trăit în chip nemijlocit înainte de a pleca în Statele Unite. O problemă morală și un destin pe care politologul o explică și o justifică în mai multe rânduri. Explicația poate fi, în fond, acceptată. Copiii nu trebuie să tragă ponoasele părinților (cum s-a întâmplat aproape 50 de ani în România sub dominația bolșevică!), nici părinții nu trebuie să fie la infinit responsabili de faptele copiilor ajunși la

vârsta responsabilităților. Cum mi-am trăit copilăria, adolescența, tinerețea și, în fond, cea mai mare parte a vieții mele în acest sistem, suportând ca toți din generația mea rigurile sistemului (dosarul părinților și al rudelor apropiate și îndepărtate, ritualul autobiografiilor, ședințele interminabile de demascare, ședințele de prelucrare a documentelor de partid, inevitabilele vânători de vrăjitoare ideologice etc.), înțeleg și accept acest spirit de independență... Nu este o regulă ca două generații să gândească în același fel și să facă aceeași politică... Mă împac, totuși, mai greu cu ideea ca, după ce tatăl m-a judecat și mi-a făcut o mare injustiție morală și existențială, apare, după câteva decenii, fiul, trecut între timp în tabăra adversă, și mă judecă din nou, speculând acum tăcerile, micile mele acte de conformism în regimul totalitar (regimul tatălui). El face, pe scurt, cu aceeași abnegație și cruzime procesul lumii prin care am trecut. Situația paradoxală, deloc comodă. O accept, repet, pentru că, principial, fiul liberal poate fi mai înțelept și, teoretic vorbind, mai drept decât părintele fanatic ideologic... Rămâne să ne convingă comentariile lui. Rămâne să ne convingă și altfel, moralmente, că, după ce te-ai născut, ai copilărit și ți-ai petrecut o bună parte din tinerețe în

serialul comunist, poți judeca faptele celor care au trăit în infernul lumii comuniste...

În cazul de față, Vladimir Tismăneanu aduce informații din interiorul sistemului, ne spune cine cu cine colabora, cine pe cine turna, cine a renunțat la identitatea originară și în ce măsură ipochimenii unei epoci de teroare pentru români „s-au poziționat” într-o împrejurare sau alta, s-au luptat pentru putere și cum au câștigat sau au pierdut... Nu-mi dau seama în ce măsură faptele relatate de el sunt exacte sau nu, numai istoricii ar putea să ne spună. Portretul „marelui acrobat” este, oricum, reușit... Îl prefer, desigur, pe acela făcut de Petru Dumitriu în romanele sale (Malvolio), dar nu trebuie să confundăm ficțiunea (în cazul de față mai reușită) cu memorialistica, pamfletul, narațiunea bazată pe procedeul colportajului: „am auzit”, „mi s-a spus”, „se vorbește că” etc.

Confidentul Dlui Vladimir Tismăneanu, Cristian Vasile, istoric, se amestecă, observ, și în problemele literaturii și criticii literare. Nu-i cunosc competența și nici obiectivitatea în acest domeniu.

Dacă l-aș judeca după felul în care citește „Dicționarul General al Literaturii Române”, aș zice că priceperea lui nu este prea mare, și nici buna credință. Un exemplu: venind vorba, în convorbirea cu V. T., de Nicolae Moraru, teoreticianul nefast al proletcultismului românesc, dl. Cristian Vasile găsește prilejul de a ataca Dicționarul citat mai sus și pe coordonatorul lui, spunând că dicționarul n-a spus ce trebuie, iar coordonatorul (adică eu) i-am împiedicat și i-am cenzurat pe cei care ar fi putut scrie corect despre amărâtul de Nicolae Moraru.

Pare o glumă proastă, dar nu-i decât un denunț urmat de o amenințare: „cel din urmă (adică tot eu, E. S.) își face iluzii dacă crede că aceste aspecte penibile vor scăpa atenției celor care vor scrie în viitor o istorie a Academiei Române”... O istorie, cum precizează tot dl. Vasile, a abuzurilor mele... Țin să-l asigur că nu-mi fac iluzii și că aștept relativ relaxat apariția acestei istorii. I-aș putea furniza istoricului respectiv câteva

date, de pildă: un abuz se cheamă extinderea Bibliotecii Academiei Române sau lupta (victorioasă) pentru recuperarea a 5000 de ha. din averea Academiei Române, un altul (mare de tot) facsimilarea manuscriselor lui Eminescu sau seria de opere fundamentale în colecția „Pléiade”, în fine, un impardonabil abuz poate fi calificat chiar faptul că am reușit să duc la capăt „Dicționarul General al Literaturii Române” (7 volume) de care dl. Cristian Vasile este atât de nemulțumit. E dreptul lui.

Ce nu știe sau nu vrea să știe este faptul că un articol de dicționar nu se confundă cu un pamflet, nu înjură de mamă sau nu reproduce alte insanități. Pe toate acestea le pot folosi jurnaliștii în pamfletele sau, mă rog, în convorbirile lor... Dicționarul folosește alt stil: înregistrează succint datele biografiei (inclusiv biografia politică), și judecă estetic în câteva fraze opera unui autor.

Recitesc articolul despre Nicolae Moraru, scris de un cercetător priceput și prob, Nicolae Bârna. Spune tot ce trebuie și judecă faptele omului și scrierile lui (nule, altminteri, din punct de vedere estetic) cu asprime, dar nu în termeni de mahala. Despre ideologul, activistul N. Moraru precizează, de pildă: „era o adevărată „sperietoare” pentru scriitori în perioada dur dogmatică, stalinistă a regimului totalitar comunist” sau despre articolele lui de îndrumare: „totul într-o limbă de lemn, impregnantă de jargon stalinist, jdanovist, cu multe „considerații” rizibile”, în fine, despre epica lui N.M., Nicolae Bârna scrie limpede: „de o verbalitate în cele din urmă vulgară” sau „în calitate de prozator nu prezintă vreun interes”...

Unde vede dl. Cristian Vasile complezență și abuz (acoperire, cocoloșire a imposturii) în aceste propoziții? N-a înțeles, îmi dau seama, ce este și ce poate să fie un dicționar academic, deși, după câte deduc, lucrează în mediul academic și se crede „un maniac al detaliului”. Nu se vede sau se vede altceva.